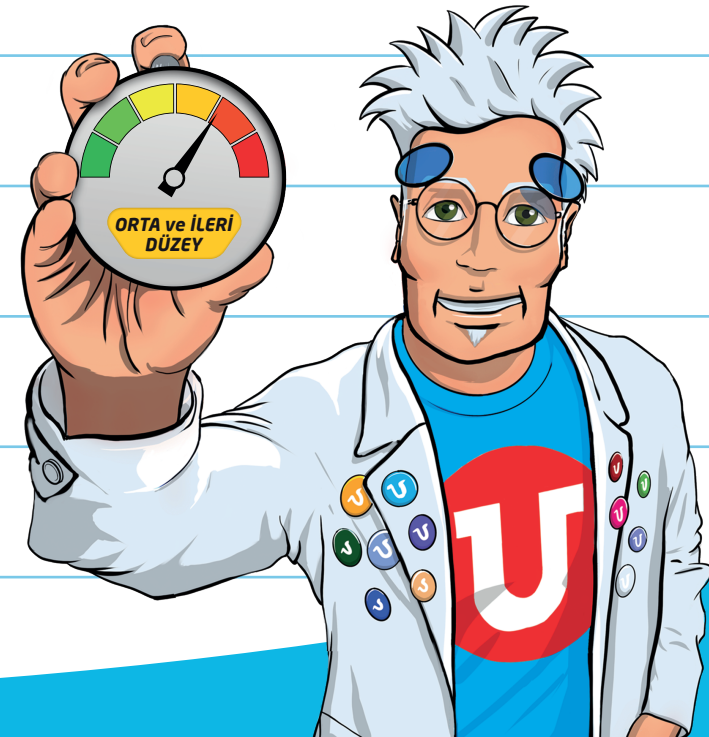


## 9. Sınıf Orta ve İleri Düzey Tarih Soru Bankası

# Boylardan Devlete – Türklerde Devlet Yönetimi



OSMAN SARI



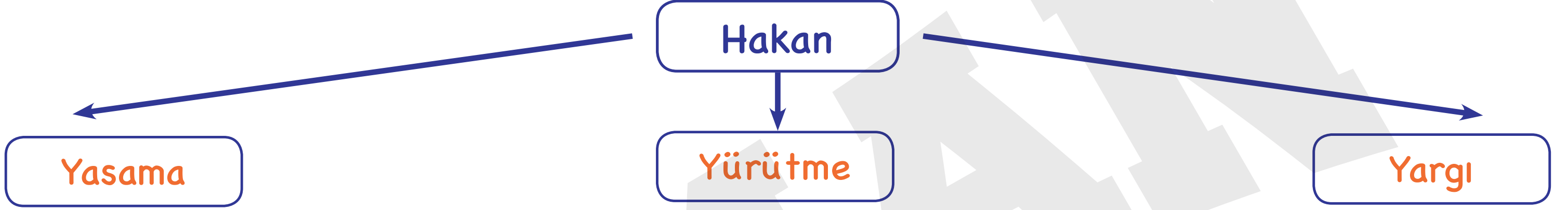
# BOYLARDAN DEVLETE TÜRKLERDE DEVLET YÖNETİMİ

**TÜRK DEVLETLERİNDE SİYASİ  
GÜCÜN KAYNAKLARI**

**TÜRK DEVLET TEŞKİLATI**

**GÜCÜN MADDİ KAYNAKLARI**

# TÜRK DEVLET TEŞKİLATI



Kurultay (Toy-Kengeş)

Ayukı (Hükümet)

Hakan

Hatun

Aygucı (Vezir)

Boy beyleri

Buyruk (Bakan)

Yargu

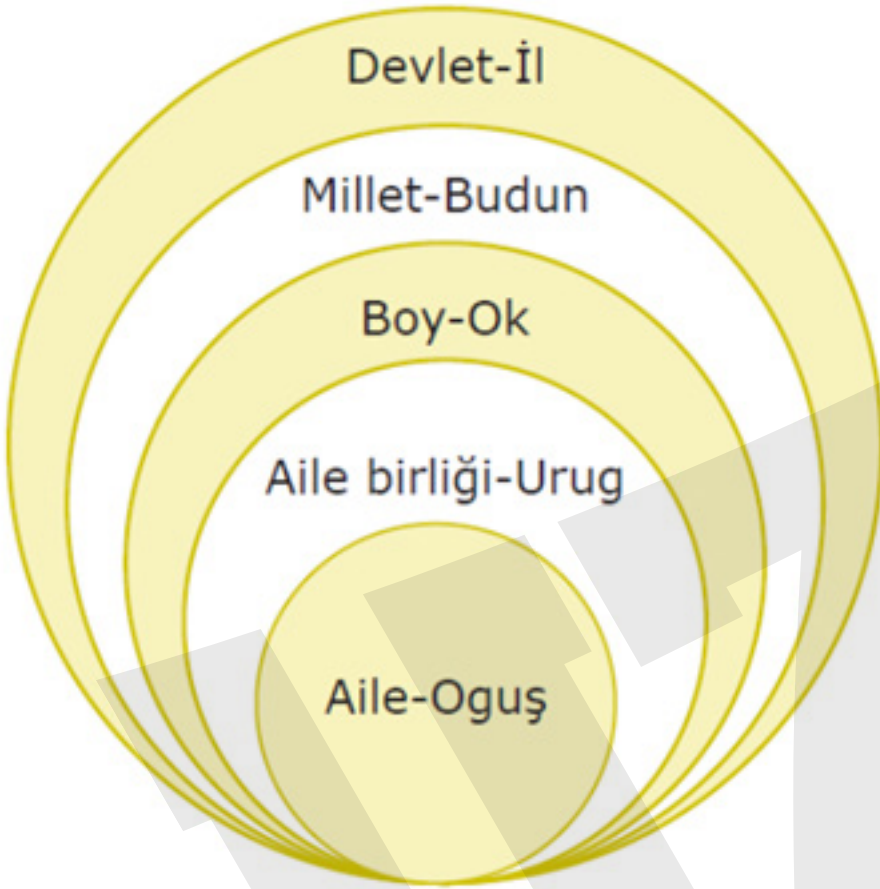
Yargucı (Hakim)



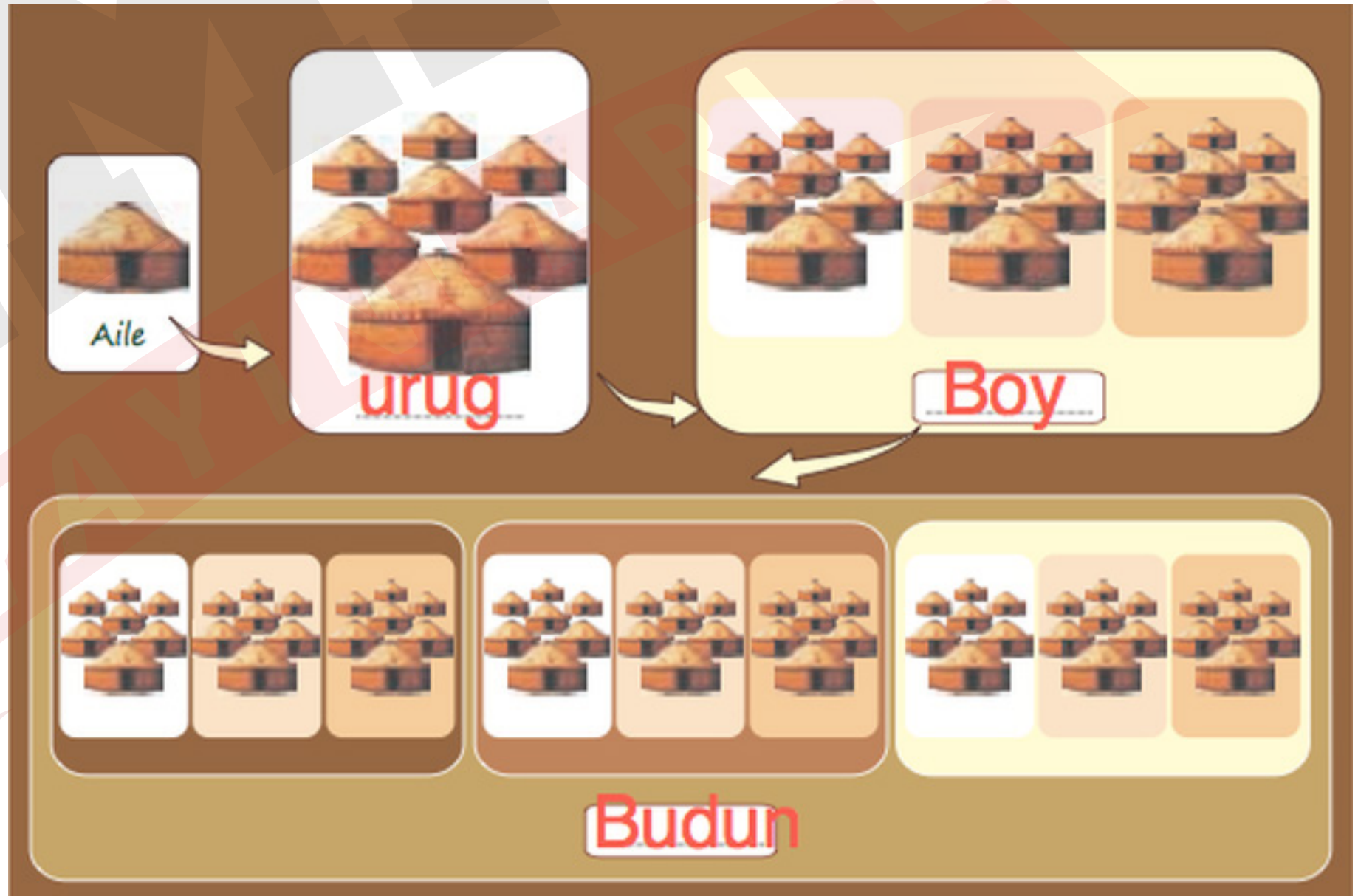
# BOYLARDAN DEVLETE

## Sosyal yapı

Türklerde, aileden başlayarak hakana kadar uzanan teşkilâtlı bir emir komuta zinciri vardır.



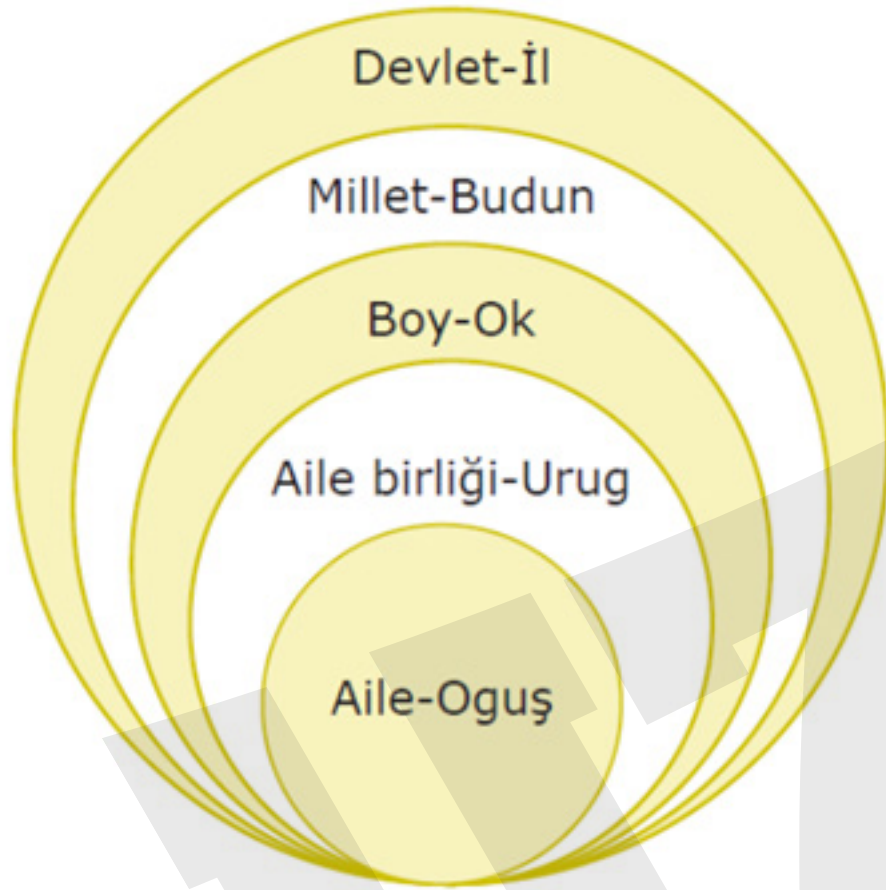
Bu yapının faydaları





# BOYLARDAN DEVLETE

## Sosyal yapı



Türklerde, aileden başlayarak hakana kadar uzanan teşkilâtli bir emir komuta zinciri vardır.

→ Bu yapının faydaları

Birkaç boyu birleştirek kolay devlet kurmuşlardır. Yurtlarından çok uzaklara, kitlesel ve başarılı göçler yapmışlardır.

İslam öncesi Türk topluluklarında sınıf farklılıklarına dayalı sosyal bir yapı yoktur.

→ Nedenleri ?

- 1-Hayvancılığa dayalı ekonomi (Köle yok)
- 2-Toprağın boyun ortak malı olması (Soylu yok)



Kut İnanç

Devleti yönetme yetkisinin Tanrı tarafından, hükümdar ve ailesine verildiğine inanılan bir inanç sistemidir.

Mete Han

MÖ 176'da Çin imparatoruna gönderdiği mektupta kendisini, Gök Tanrı tarafından tahta çıkartılmış Hunların büyük Şanyü' sü olarak ifade etmiştir.

Orhun Yazıtları'nda  
Bilge Kağan

"Tanrı irade ettiği için kut'um olduğu için kağan oldum." demiştir.

Karabalsagun Yazıtı  
(Uygurlar)

"Bögü Kağan'ın unvanı "Tengride kut bulmuş." olarak belirtilmiştir.



# Veraset Sistemi

Hükümdarlığın el değiştirmesi geleneğidir.

## Genel Özellikleri

“Devlet hükümdar ailesinin ortak malıdır.” anlayışı egemendir.

Hakanın ölümünden sonra yerine kimin geçeceği kesin bir şekilde belli değildir.

## Sonuçları

Taht kavgalarının yaşanmasına ve ülkede merkezi otoritenin zayıflayarak devletin yıkılmasına ortam hazırlamıştır.

## Boylar Federasyonu

Türk devletleri boyların birleşmesinden meydana gelirdi.

### Federasyon

İçişlerinde serbest dışişlerinde bir merkeze bağlı olan siyasi yapıdır.

Boy beyi, kendi bölgesinde pek çok yetkiye sahipti.





## Boylar Federasyonu

## Federasyon

Türk devletleri boyların birleşmesinden meydana gelirdi.

İçişlerinde serbest dışişlerinde bir merkeze bağlı olan siyasi yapıdır.

Boy beyi, kendi bölgesinde pek çok yetkiye sahipti.

## İkili Teşkilat

Ülkenin doğu ve batı olmak üzere ikiye ayrılıp yönetilmesi



## Hakan

Türk devletleri boyların birleşmesinden meydana gelirdi.

### İlk Türk Devletlerinde Hükümdarlık Sembolleri

Otağ (hakan çadırı)

Taht (örgin)

Tuğ (sancak)

Davul

Kotuz (sorguç)

Kur (kemer)

Kılıç

Yay

Kama

Berge (kamçı)



## Hatun

Hakanın eşine denir.

Kurultayda hakanın sağ yanında oturur, elçi kabullerinde bulunurdu.





# BOYLARDAN DEVLETE

Orta Asya → Dağlık coğrafya → Karasal iklim → Hayvancılık → Göçebe Yaşantı



Dayanıklı  
Mizaç

Teşkilat

At

Güçlü Ordu

## Örnek:

Eski Türk devletlerinde ülkeyi yönetme yetkisinin Tanrı tarafından verildiğine inanılırdı. Kut denilen bu yetki kan yoluyla hükümdardan hanedan ailesine geçerdi.

**Bu durum;**

- I. halkın hükümdara bağlılığının artması,
- II. prenslerin taht mücadelesine girmesi,
- III. veraset sisteminin uygulanması

**sonuçlarından hangilerine neden olmuştur?**

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) I ve II

D) II ve III

E) I, II ve III



## Örnek:

Eski Türk devletlerinde kağanın hatun unvanlı eşinin görevleri arasında; elçi kabulü, savaş meclisinde bulunma, kurultaya katılma, yasa mahiyetindeki emirleri kağanla birlikte onaylamak yer almaktadır.

**Buna göre hatun hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**

- A) Hükümdarı temsil etme yetkisi vardır.
- B) Ülke yönetimi ile ilgili kararların alınmasında etkilidir.
- C) Meclisin doğal üyesidir.
- D) Kut'un kaynağı konumundadır.
- E) Kanunların onaylanmasında rolü vardır.



## Örnek:

İlk Türk devletleriyle ilgili olarak aşağıda verilen eşleştirmelerden yanlış olanı hangisidir?

- A) Ayukı - Hükümet
- B) Yabgu - İkili sistemde devletin sol kanadının yöneticisi
- C) Toygun - Vergi toplama görevlisi
- D) Kut - Gök-Tanrı tarafından verildiğine inanılan yönetme yetkisi
- E) Buyruk - Bakan

## Örnek:

İslam öncesi Türk devletlerinde hükümdarın ölümünden sonra genelde hükümdarın en büyük erkek çocuğu tahta geçerdİ. Ancak bazen bu durumu diğer kardeşler tanımaz ve taht kavgası yaşanırđı. Ayrıca, kurultay hanedan üyelerinden birini hakan olarak seçebilirdi.

**Bu bilgiler doğrultusunda İslam öncesi Türk devletleri ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?**

- A) Verasete dayalı bir yönetim anlayışı benimsenmiştir.
- B) Hanedan dışından olanlar da hükümdar olabilmıştır.
- C) Yönetimde demokratik anlayışla benzer uygulamalara yer verilmiştir.
- D) Taht kavgalarına zemin hazırlayan bir veraset geleneği vardır.
- E) Kurultay ülke yönetiminde önemli bir güçtür.



## Örnek:

İslamlıktan önceki Türk devletlerinde ülkenin boylar federasyonu şeklinde örgütlenmesinde aşağıdakilerden hangisi temel etken olmuştur?

- A) Boyların, devlet kurulmadan önce de halkı birleştiren temel yapı olması
- B) Ülkeyi daha kolay yönetme isteği
- C) Siyasi teşkilat anlayışının gelişmemiş olması
- D) Vilayet teşkilatını kurma düşüncesi
- E) Merkezi otoriteyi güçlendirme amacı